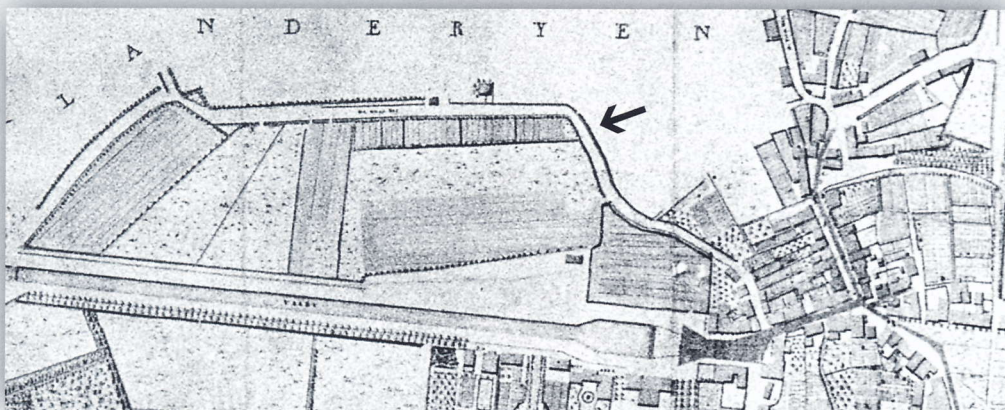

De Alteveerstraat: hoe langer hoe korter...

door Bertus Boivin

De Alteveerstraat hoort tot de oudste wegen van Assen. Sterker nog, waarschijnlijk hebben er al mensen langs de Alteveerstraat gelopen toen Assen nog gesticht moest worden... Bertus Boivin heeft de geschiedenis van 'zijn' Alteveerstraat met de hulp van een aantal kenners van de regionale geschiedenis op een rij gezet. Hij komt tot de conclusie dat – anders dan de meeste andere straten – de Alteveerstraat in de loop van de tijd alleen maar korter geworden is...

In 1809 tekende Buwama Aardenburg de eerste nauwkeurige plattegrond van Assen. U ziet de Stegeweg (zie pijl) vanaf de hoek van Marktstraat en Markt met een wijde boog naar de Witterbrug ('De Klap') lopen. Alleen vlakbij de Markt stonden enkele huizen aan de Stegeweg. Zelfs de Vaart Noordzijde was toen nog niet bebouwd. (fotocollectie Drents Museum Assen)

In het Ontvangershuis aan de Brink hangt een klein olieverfschilderij van Albertus Jacobus Sap van Drenthe uit het eind van de negentiende eeuw. Rechts ligt het melkfabriekje La Confiance ('Het Vertrouwen') van H. Rusticus. In 1908 ging deze fabriek samen met vijf(!) andere Asser boterfabriekjes over in de Acmesa. De schoorsteen aan het eind van de straat is van het stoomgemaal bij de sluis. Het stoomgemaal pompte water uit het Noord-Willemskanaal terug in de Vaart. (fotocollectie Drents Museum Assen)

Ongeveer waar nu de Alteveerstraat loopt, liep reeds in de vroege middeleeuwen de weg van Witten naar Rolde. Hierlangs gingen de Wittenaren naar de Jacobuskerk in Rolde en droegen ze hun doden naar hun laatste rustplaats bij de kerk. Bij deze weg werd op een hoge plek aan de oostoever van de Weiersloop in 1259 het klooster Maria in Campis gesticht, waaruit Assen groeide.

Witterweg

Het gebied rond Assen werd op verschillende plaatsen door beekjes doorsneden. Ze stroomden uit het veen ten noorden van de plaats naar het Anreperdiep in het zuiden. Deze omstandigheid bezorgde de weg van Witten naar Rolde de nodige bochten om de natste plekken te vermijden.

Vanuit het huidige Asser centrum gezien begon de oude Witterweg op de hoek van de Marktstraat en de Markt. Het tracé

volgde de huidige Weiersloop, een deel van de Weiersstraat en vervolgens de Alteveerstraat en de Sluisstraat. Vanuit de Sluisstraat liep de middeleeuwse Witterweg over het huidige landgoed De Lariks naar de bocht in de Vaart bij de Hoofdvaarts-
weg om daarna langs het kazerneterrein richting Witterstraat en Witten te buigen. Dit oude tracé veranderde ingrijpend toen in 1780 de Drentsche Hoofdvaart gegraven werd. Vanuit Witten ging je voortaan langs het Asserbos via de Witterstraat naar de Vaart en daar rechtsaf langs de Vaart Zuidzijde Assen in.

Stegeweg

De afgesneden weg ten noorden van de Vaart kreeg aanvankelijk de naam Oude Witterweg, maar werd soms ook wel Agterweg genoemd. Populair werd al snel een andere naam, namelijk Stegeweg. Iedereen deed maar wat, officiële straatnamen bestonden rond 1800 nog niet in Assen. Pas in 1884 stelde de Asser gemeenteraad voor het eerst 'echte' straatnamen vast. Velen hebben zich het hoofd gebroken over de naam Stegeweg. Waarom noem je een weg naar een steeg, is de meest voor de hand liggende vraag. Jan Ennik, medewerker van het Drents Archief en kenner bij uitstek van het oude Assen, heeft onlangs een interessante verklaring voor de naam gevonden. In de Oude Staten Archieven (inventarisnummer 1524) vond hij een verbaal van landdrost Petrus Hofstede van 4 januari 1809 naar aanleiding van het verleggen van de 'algemeene Rijweg' door Assen. Die zou gaan lopen van de Groningerstraat rechtstreeks naar de Brink en via de huidige Torenlaan naar de Beilerweg. De toenmalige rijksarchivaris J.G.C. Oosting maakte een aantekening in een noot onder inventarisnummer 1551 van de Oude Staten Archieven dat de oude postweg van Groningen naar Meppel langs de Groningerweg, de Jordaan, de Kruisstraat en De Steeg naar de Beilerweg gelopen had. De Jordaan is de huidige Varkensmarkt plus Oude (Groninger)straat en maakte indertijd waarschijnlijk deel uit van de middeleeuwse weg van Witten naar Rolde. De naam Kerkstraat komt niet in het rijtje van Joosting voor, omdat de kerk waar de straat naar genoemd is, pas in 1848 gebouwd werd. De Steeg kan niet

De Sluisstraat omstreeks 1930, gezien vanaf Sluis 1 in het Noord-Willemskanaal. De laagbouw aan de linkerzijde van de straat - in het midden van de foto - is de Lange Jammer die in Anne de Vries' Bartje een rol speelt. (collectie Martin Hiemink, Assen)

anders geweest zijn dan de huidige Marktstraat.

De naam Steeg kom je als oude naam regelmatig bij Drentse dorpen tegen. Het was een weg die zich kenmerkte door het feit dat hij omhoog liep. Het werkwoord 'stijgen' zit in Steeg. De naam Steeg heeft in dit verband dus niets met een 'small steegje' te maken. Onze Steeg werd doorgekruist door de Weiersloop en liep omhoog richting Brink. De Stegeweg was in de ogen van de Assenaren waarschijnlijk simpelweg de weg die naar De Steeg leidde.

Alteveerstraat

De volgende belangrijke verandering in dit deel van de stad was het graven van het Noord-Willemskanaal in 1861. Het kanaal deelde de Stegeweg in tweeën. Het stuk tussen de Witterbrug en Sluis 1 heette voortaan – hoe kan het ook anders – de Sluisstraat. De weg tussen de sluis en de Markt ging Alteveerstraat heten. Net zoals alle oude Asser straatnamen werd ook de naam Alteveerstraat in 1884 door de gemeenteraad vastgesteld.

De meest logische reden voor de naam Alteveerstraat is dat de straat ons naar Alteveer zou voeren. Er zijn weliswaar drie Alteveers in de buurt (tussen Roden en Roderesch, boven Stadskanaal en onder Hoogeveen), maar de Asser Alteveerstraat kan onmogelijk iets met die plaatsen te maken hebben. Doorgaans heeft de naam

Alteveer iets te maken met 'al te ver' ofwel een plek die ver van de bewoonde wereld lag. Alteveer was dan ook een plek waar je dingen kon doen zonder dat de goegemeente je steeds op de vingers keek. Andere namen die dit soort gehuchten en streekjes soms kregen, waren aanduidingen als Siberië, Moscou of Lombok. Hoogleraar naamkunde Rob Rentenaar bedacht er de term 'toponymische hernoeming' voor. Hij betoogde dat je mensen die je het liefst maar een beetje bij je uit de buurt wilde hebben, bij voorkeur in een plaats liet wonen waarvan je wist dat die heel ver weg lag...

Was onze Alteveerstraat dus een straat die naar een achteraf plek leidde? We weten dat langs de Stegeweg tussen Kanaal en Vaart in de loop van de negentiende eeuw heel wat kleine huisjes gebouwd werden. Ook stond er de Lange Jammer, indertijd zo mooi beschreven door Anne de Vries in Bartje. Amateurhistoricus en onvermoeibaar archiefspeurder Roelof Marring kwam bij toeval een akte tegen die de naam Alteveer nadrukkelijk aan de Stegeweg koppelde en daarmee onze Alteveerstraat voor eens en altijd verklaarde als de straat die naar de plek Alteveer leidde.

Het gaat om een notariële akte uit 1887 waarin Jan Somer, koperslager te Assen, samen met Egbert Ubels te Assen, Hendrik Scheffer te Assen en Hendrik de Vries een kamp groenland 'gelegen bij de Stegeweg op Alteveer onder Assen' aankoopt. De kadastrale gegevens waren sectie I nummer 4430. Het lag ten westen van de Sluisstraat in wat oude Assenaren kennen als Luchiesland.

Hoe langer hoe korter

Pas halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw heeft de Alteveerstraat zijn huidige plaats op de Asser plattegrond gekregen. De aanleg van de Weiersstraat in het kader van het Komplan-Noord deelde de oude Alteveerstraat in drieën. Het eerste stuk vanaf de Markt ging Weiersloop heten, daarna kwamen de Weiersstraat en de huidige Alteveerstraat. Het verklaart waarom aan de oneven kant Alteveerstraat 29 en aan de even kant nummer 72 het laagste adres is...

Met dank aan Jan Battjes, Hans Elerie, Jan Ennik en Roelof Marring voor het meedenken en mee zoeken!

De oude ansichtkaart van de Alteveerstraat geeft de situatie circa 1910 weer. U kijkt in de richting van de stad. Voorbij de havenmeesterwoning ligt een blokje van drie kleine huizen dat lang geleden werd afgebroken. Hetzelfde geldt voor het ernaast gelegen pakhuis waar lange tijd de Meutamarkt gevestigd was. Het blokje huizen in de bocht in de verte werd in de jaren zeventig bij de aanleg van de Weiersstraat gesloopt. De rechterkant van de straat is ten tijde van deze foto nog niet bebouwd. De tuinen van de huizen van de Vaart eindigen nog bij de sloot langs de Alteveerstraat. De eerste woningen hier stammen pas uit de jaren dertig. (collectie Bertus Boivin, Assen)

